

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Izhaja vsako sredo.
Cena: Letno Din 32.—,
polletno Din 16.—, četrt-
letno Din 9.—, inozemstvo
Din 64.—, — Poštno-žekovni
račun 10.603.

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška cesta 5

Telefon Interurban 113.

Cena inseratom: cela
stran Din 2000.—, pol stra-
ni Din 1000.—, četrti strani
Din 500.—, 1/8 strani Din 250.—,
1/16 str. Din 125.—, Mali ogla-
si vsaka beseda Din 1.20.

Nova uredba za vinogradnike-posestnike.

Oddelek za davke v finančnem ministrstvu je 16. januarja t. l. izdal navodilo, po katerem bi morali vinogradniki-posestniki za vino, ki ga sami pridelajo ter tudi sami za domačo rabo zaužijejo, ako ga iz občine, kjer je njihov vinograd, prepeljejo ali prenesejo v občino, kjer stanujejo, plačati državno in oblastno trošarino. »Kmetiska zveza« s sedežem v Mariboru je, kakor smo poročali v »Slov. Gospodarju« 19. februarja, poslala 12. februarja finančnemu ministrstvu v Beograd ulogo in prošnjo, da se to navodilo ukine. Oddelek za davke v finančnem ministrstvu je nato izdal 21. februarja novo navodilo, s katerim je navodilo z dne 16. januarja ukinit. V novem navodilu se določa sledeče: Vinogradniki — posestniki vinogradov, ki sami ali s plačanimi dninarji obdelujejo svoje vinograde, pa ne stanujejo v občini, kjer so njihovi vinogradi, ako želijo tekom leta prenesti domov gotove količine vina za uporabo, morajo po izvršeni proizvodnji vina po 20. novembru, oziroma ako se pretakanje vrši pozneje, do 31. januarja prijaviti ves pridelek vina pristojnemu oddelku finančne kontrole. Oddelek bo prijave pregledal in ugotovil količino vinskega pridelka pri vsakem vinogradniku in o tem na pravil poseben zabeležek. Ti vinograd-

niki morajo s prijavo o pridelku vina obenem napraviti prošnjo, kolkovano s 5 dinarji, za dovoljenje, da morejo vino prenesti (prepeljati) domov in koliko na mesec. Oddelek finančne kontrole bo to prošnjo poslal finančni direkciji s poročilom, koliko je dotični vinogradnik v tem letu pridelal vina, kje je to vino ter kam in v koliki količini ga vinogradnik želi prenesti za domačo porabo. Finančna direkcija bo o tem izdala hitno odločitev o vsaki prošnji in ona more odobriti prenos vina iz ene občine v drugo brez plačila državne in oblastne trošarine za domačo porabo do 100 litrov mesečno. Ta količina se more prenesti enkrat ali večkrat tekom meseca. Izdano odobrenje bo finančna direkcija vpisala v kontrolno knjižico, ki jo bo potem pristojnega oddelka finančne kontrole poslala prošnjiku, kateri mora za knjižico plačati določeno ceno. Vinogradnik je dolžan prijaviti vsak prenos dovoljene količine vina za domačo porabo pristojnemu oddelku finančne kontrole, ki bo preneseno količino vina vpisal v kontrolno knjižico. Prenos grozdja in mošta (sladkega novega vina) za časa trgatve iz občine, kjer so vinogradi, v občino stanovališča je svoboden za vsakega brez vsake prijave in brez vsakega dovoljenja, ker to niso troš. predmeti.

nadaljnim obregovanjem. Radi našega lista se tudi ne bi pečali s »Kmetiskim listom« ter ne bi o tem izgubljali besede. Ako proti njemu izpregovorimo kakšno besedo, je to radi slovenskega kmeta in njegovih zadev. Stvar pa je ta: »Kmetiska zveza« je poslala finančnemu ministru in drugim pristojnim činiteljem v Beograd strokovno utemeljeno ulogo in prošnjo, naj se novo tolmačenje trošarinskega zakona, izdano 16. januarja tega leta od oddelka za davke v finančnem ministrstvu, ukine. Po tem tolmačenju bi morali od zdaj naprej posestniki vinogradov, ki svojega vina ne zaužijejo v tisti občini, kjer je njihov vinograd, marveč ga prepeljejo ali prenesejo v občino, kjer stanujejo, plačati državno in oblastno (banovinsko) trošarino. O tej lepi, stvarno utemeljeni in dobro sestavljeni ulogi izreka »Kmetiski list« v svoji številki, dne 26. februarja tako z viška dol to-le zafrkljivo sodbo: »V »Slov. Gospodarju« beremo, kako se je za neke želje slovenskih vinogradnikov zavzela »Kmetiska zveza«. Pisec, ki je v »Kmetiskem listu« zapisal sodbo o »nekih željah slovenskih vinogradnikov«, gotovo ne ve ali se ne zaveda, za kaj gre. Pisec najbrž ni sin kmetiskih staršev, marveč mestno dete, ki vinogradniških razmer osebno na Štajerskem ne pozna. Ko bi naše štajerske razmere poznal, bi vedel, koliko kmetov ima svoje vinograde v drugih občinah, kaj torej novo tolmačenje trošarinskega zakona pomenja za kmetškega vinogradnika ter menda ne bi sodil, da gre za »neke želje slovenskih vinogradnikov«.

Zanimiva je sodba »Kmetškega lista« ne samo o »nekih željah slovenskih vinogradnikov«, marveč tudi o »Kmetiski zvezi« sami. O njej namreč tako-le modruje: »Kmetiska zveza« nima nobenih posebnih pravic in nobene posebne moči, ampak ima le toliko pravice in moči, kolikor je ima vsako društvo in tudi vsak posameznik in prav nič več. Če torej »Kmetiska zveza« piše ministru, naj naredi to ali to, je tako pisanje toliko vredno, kakor če mu piše Capov Nata ali pa Pungerčev Jože iz Kotlje vasi. Čudne besede iz ust človeka, ki se ponaša s tem, da je »kmetiski pokretač«. Odbor »Kmetške zveze« in tudi odbore njenih društev tvorijo kmetje: po označbi »Kmetisk. lista« Capov Nata in Pungerčev Jože iz Kotlje vasi. Kaj ne da značilna označba?! Duh, ki iz njega izvira ta označba, je duh svobodomiselnosti, ki jo je ta »kmetiski pokretač« prinesel s seboj iz liberalnega

Kmetom v preudarek.

Lastna korist in zgled drugih stanov kličejo kmeta k stanovski organizaciji. Stanovska organizacija pospešuje in goji strokovno in splošno izobrazbo kmeta, omogočuje izpolnjevanje kmetške proizvodnje, utrjuje podlago za gospodarski napredek posameznikov ter združuje posamezne kmetške ljudi v trdno strnjeno verigo kmetškega stanu. Zgled drugih stanov: delavcev, obrtnikov, trgovcev, industrijcev, celo tudi uradnikov, ki s krepko organizacijo branijo svoje interese in uveljavljajo svoje težnje in zahteve, mora kmetom biti v spodbudo, da zgradijo svojo lastno organizacijo, ki bo vse poedince, kateri so sedaj kakor raztepljeni udje telesa, zbrala in združila v eno. Lepo se

razvijajoča kmetška organizacija, ki temelji na načelih, katera so več kakor 1000 let slovenskemu kmetu sveta ter so bila od nekdanj najtrdnjša opora njegovega življenja, ni vsakemu pogodu. Oglejmo si nekoliko te »kmetške prijatelje« in posluhnimo malo njihovo »kmetško« žebiranje.

»Kmetiski list«.

Obregne se rad na »Slovenskega Gospodarja«. Mu nič ne zamerimo ter se tudi nanj nič ne jezimo. Dobro vemo, kolike zasluge ima »Slovenski Gospodar« za slovenskega kmeta v narodnem in gospodarskem oziru, da pa »Kmetiski list« v tem oziru nima nobenih. Zato mu odkrito privoščimo veselje nad

ali pa socialističnega tabora, kjer je prej bil. Čemu pa vi, gospodje »kmetški pokretači«, hauzirate okoli s svojim »kmetškim pokretom«, če pa so vam preprosti kmetje, ki se zavzemajo za koristi svojega stanu, Capovi Nate in Pungertčevi Jožeki iz Kotlje vasi?

»Domovina«.

Je verna hčerka Jutrovska. Ker je »Jutro« napadlo slovensko zadružništvo in zlasti njegovo najmočnejšo zastopnico Zadružno zvezo v Ljubljani, je tudi »Domovina« prihitela za njim ter se obregnila na naše posojilnice in hranilnice. Lažljivo jim očita, da nočejo dati kmetom posojil, marveč da rajši pošiljajo denar Zadružni zvezi v Ljubljano, ker s tem več zaslužijo. To je vse neresnično in s prozornim namenom izmišljeno. Resnica je, da dobi vsak kmet, ki išče kredit, posojilo, in to pod ugodnimi pogoji. Predpogoj je kajpada, da je posojilo varno. Ako ta predpogoj ni izpolnjen, nobena posojilnica ne more dati posojila, ker denar, ki ga izposojuje, ni njen, marveč vlagatelj, torej pri kmetških posojilnicah kmetški denar. Kar se pa tiče naložb pri Zadružni zvezi je znano, da ista obrestuje vezane

vloge le po 7%, zato dobijo posamezne posojilnice za posojila vsaj toliko, celo še več, kakor pa če svoj denar shranijo pri Zadružni zvezi. Namen, ki ga imajo ljudje, ki so za »Jutrom« in »Domovino«, z napadi na naše zadružništvo, je prozoren: vzeti hočejo kmetškim posojilnicam zaupanje ter oškodovati posojilnice in Zadružno zvezo. Nič jim ni mar, da s tem oškodujejo ves narod in njegovo gospodarstvo. Njihova špekulacija je ta: če omajamo zaupanje kmetškemu posojilništvu in zadružništvu, bo denar šel v mesta ter bo napolnil blagajne raznih bank. Naš kmet pa je vsled težkih izkustev toliko moder, da ne bo nasedel tem špekulacijam. Slavenska banka in po njej storjena škoda še ni pozabljena. »Jutro« in »Domovina« gotovo boljše znata nego naši kmetje, komu so tisti ljudje bili blizu, ki so vodili Slavensko banko.

Slovenski kmetje kličejo: roke proč od našega posojilništva in zadružništva! Zadružništvo je najtrdnjša gospodarska opora našega kmeta. Stanovska kmetška organizacija pa je najboljša jamstvo kmetškega napredka. V vzajemnosti in slogi je moč za vsak stan. Kmet, ali se tega zavedaš?

V DRUGIH DRŽAVAH.

Reka bo svobodna luka. Ker je Reka prisiljena že leta životariti brez pravega zaledja, so postale gospodarske prilike obupne. Da rešijo Reko ekonomskega propada, jo bodo proglasili ob 6 obletnici zasedbe po Italiji 16. marca tega leta za svobodno luko. Svobodni pas bo obsegal tudi Opatijo, Volosko in Lovrano. Svoječasno je že bila proglašena svobodna cona v Trstu in Genovi in sedaj pride na vrsto še Reka.

Francoska vlada zopet padla. Zadnjič smo poročali o sestavi nove francoske vlade pod predsedstvom Chautempsa. Ta vlada je trajala komaj 48 ur in je morala podati ostavko pri prvem glasovanju glede zaupnice v parlamentu. Nalogo: sestaviti delazmožno vlado, je prevzel prejšnji predsednik Tardieu, ki jo je sestavil in bo stopil z njo pred parlament v sredo, 5. marca.

Londonska razorožitvena posvetovanja so ponovno odgojena radi neprestanih kriz francoske vlade.

Krog skupnih posestev v Rusiji. Sovjeti hočejo za vsako ceno uvesti po celi državi skupno gospodarstvo kmečkih posestev. Vlada si hoče zagotoviti zadostno pomladno setev, da bodo mesta za tekoče leto preskrbljena s prehrano. Za vodstvo, nadzorstvo in izvedbo setev sta bili izdani dve odredbi. Po prvi je bilo odposlanih iz mestnih okrožnih sovjetrov 7000 najhujših sovjetskih članov za eno leto v kraje skupnega (kolektivnega) gospodarstva. Ti bodo vodili krajevne in okrajne sovjete. Po drugi odredbi bodo poslani iz osrednje uprave na skupna gospodarstva računovodje. Za čas setve do 1. maja se mora poslati iz osrednjih upravnih oblasti 90 odstotkov agronomov, živinorejcev, živinozdravnikov itd. na skupna gospodarstva. Na skupnih gospodarstvih (v kolektivih) bodo vodili setvena dela študenti zadnjih dveh letnikov polje-

delskih šol. S tema odredbama hočejo sovjeti zlomiti sedanji odpor kmetov, ki se seve ustavljajo skupnemu gospodarstvu, ki se bo itak zrušilo v popoln nič ter največje pomanjkanje.

Zakona o zdravstvenih občinah in bolnicah.

Na predlog ministra socialne politike in narodnega zdravja je Njegovo Veličanstvo kralj predpisal in proglašil zakon o zdravstvenih občinah, ki dobi obvezno moč 30 dni po razglasitvi v »Službenih Novinah«. S tem zakonom se za pospeševanje narodnega zdravja ustanavljajo zdravstvene občine. Mestne in trške občine z več ko 4000 prebivalcev in kmetške občine z več ko 6000 prebivalcev so samostojne zdravstvene občine. Mesta in trgi z manj ko 4000 prebivalcev in kmetške občine z manj ko 6000 prebivalcev lahko v roku 3 mesecev sklenejo, da ostanejo ali postanejo samostojne zdravstvene občine; končno sodbo o tem sklepu izreče ban po zaslišanju sanitetnega sveta. Ako se več občin združi v eno zdravstveno občino, ne more področje združene zdravstvene občine imeti manj ko 6000 prebivalcev in ne več ko 15.000 prebivalcev. Dolžnosti samostojnih zdravstvenih občin so te: postaviti in plačati morajo na vsakih 10.000 prebivalcev po enega občinskega zdravnika, na vsakih 10.000 prebivalcev po eno sestro pomočnico, na vsakih 5000 prebivalcev po eno kvalificirano občinsko babico, plačati morajo tudi bolniške pristojbine za svoje siromašne občane po zakonu o bolnicah. Ako je v občini prebivalcev več ko 15 tisoč, veljajo določbe o babicah samo za prvih 15.000 prebivalcev, preko tega števila pa se postavljajo babice po stvarni potrebi. Vse te izdatke samostojne zdravstvene občine vnašajo v redni občinski proračun. Vse gori imenovane osebe se postavlja na podlagi razpisa službe z izvolitvijo od strani samostojnih občinskih zdravstvenih odborov. Izvolitev zdravnika potrdi ban po zaslišanju banskega sanitetnega sveta. Za vsako področje zdravstvene občine odredi ban sedež občinskega zdravnika. — Na področju združene zdravstvene občine ban postavlja zdravnika in sestro pomočnico. To osebo velja za banovinsko. Krediti se vnešajo v banovinske proračune. Uprava občine z največ 10.000 prebivalcev na področju združene zdravstvene občine je dolžna iz sredstev svojega proračuna postaviti kvalificirano babico. V to svrhu se lahko združi več občin, da plačajo babico. Ban skrbi za to, da dobijo dravniki na svojih sedežih naturalno stanovanje. Kakor določajo prehodne naredbe, morajo bani v roku 6 mesecev po uveljavljanju tega zakona določiti področja ujedinenih zdravstvenih občin.

Nj. Vel. kralj je tudi podpisal in proglašil zakon o bolnicah. V njem se kot državne bolnice proglašajo: občna državna bolnica v Beogradu in državne bolnice v Nišu, Skoplju, Novem Sadu in Sarajevu ter bolnice za duševne bo-

V NAŠI DRŽAVI.

Banski proračun. Celi minuli teden so trajala posvetovanja banov v Beogradu s finančnim ministrom glede sestavitve bankskih proračunov za l. 1930-31. Banski proračuni morajo biti z ozirom na dohodke v skladu z državnim proračunom. Finančni minister je naglasil glavno načelo pri bankških proračunih, ki morajo biti po vzgledu državnega proračuna sestavljeni pod pravcem štedenja. Dravska banovina bo obdržala vse dohodke, ki so jih imele njene bivše samouprave. Dohodke bodo tvorile tudi doklade na državne davke; vendar se ne smejo nalagati nikakšne nove doklade, ki bi obremenjevale davkoplačevalce. Dosedanja občinska trošarina se bo smela povišati od 0.50 na 1 Din, dosedanja oblastna trošarina kot banska bo povišana za 100 procentov. Banska uprava bo pobirala sama trošarino in jo bo uporabljala za svoje potrebe tako, da v državnem proračunu kot dohodek sploh ne pride v poštev. Obe bivši slovenski samoupravi sta imeli letno skupaj 8 milijonov Din dohodkov na trošarini. Banska uprava bo zvišala ta trošarinski znesek na 20 milijonov Din. — Redni proračun dravske banovine znaša okroglih 150 milijonov, izredni 50 milijonov. Za gradnjo novih cest in za zboljšanje obstoječih bo najela banovina posojilo. Posebni banovinski dohodki bodo določeni po pravilniku, katerega bo potrdil finančni minister.

Odposlanstvo poslancev bivše Radičeve stranke pred kraljem. Koncem marca se bodo poklonili kralju vsi poslanci bivše Radičeve stranke. Priprave za odposlanstvo so v polnem teku.